Tractat de Badajoz-Elvas - 1524

Autor:
Data de publicació: 03-11-2026

La discussió tècnica i la impossibilitat de posar-se d'acord sobre per on passava exactament la línia del Tractat de Saragossa de 1529 té el seu precedent directe i fonamental en les Juntes de Badajoz-Elvas de 1524 (de vegades citades com a Tractat o Congrés de Badajoz).

1. Què es va discutir a les Juntes de Badajoz-Elvas (1524)?
Després del retorn de la nau Victoria el 1522, la Corona de Castella i la Corona de Portugal van convocar una cimera de màxima altitud científica a la frontera entre Badajoz (Castella) i Elvas (Portugal) per determinar a qui pertanyien les Illes Moluques i com s'havia de mesurar l'antimeridià de Tordesillas a l'Oceà Pacífic.

En aquestes reunions hi van participar els millors geògrafs, cartògrafs i navegants de l'època. Per part castellano-aragonesa hi van intervenir figures de primer ordre com Hernando Colón (fill de l'Almirall), Juan Sebastián Elcano, Diego Ribeiro i Esteban Gómez.

El debat se va centrar en dos punts Tècnics insuperables per a la ciència del segle XVI:

El punt de partida a l'Atlàntic: On començaven a comptar-se les 370 llegües del Tractat de Tordesillas? Castella defensava comptar-les des de l'illa més occidental de Cap Verd (Santo Antão), mentre que Portugal volia comptar-les des de la més oriental (Sal o Boa Vista), la qual cosa desplaçava la línia quilòmetres a favor dels portuguesos.

La mida de la Terra (la longitud del grau): No hi havia consens sobre el diàmetre exacte del globus terraqüi ni sobre quantes llegües tenia un grau de longitud a l'Equador.

La posició castellana: Defensava una Terra "més petita" o amb graus més curts, la qual cosa feia que tant les Moluques com les Filipines caiguessin clarament dins de l'hemisferi castellà.

La posició portuguesa: Defensava un diàmetre més gran, situant les Moluques i l'arxipèlag filipí dins de la seva demarcació.

2. El fracàs de Badajoz i el camí cap a Saragossa (1529)
Les cimeres de Badajoz-Elvas van acabar el juny de 1524 sense cap acord. Cada delegació va presentar els seus propis mapes i càlculs (com el famós Padrón Real elaborat a Sevilla), incapaços de determinar la longitud exacta al Pacífic per la manca de rellotges de precisió o mètodes astronòmics exactes per calcular la longitud a alt mar.

Com que la disputa científica a Badajoz va quedar bloquejada i amenaçava de provocar un conflicte militar naval a les Moluques:

Carles I, necessitat urgentment de fons per finançar les seves guerres a Europa, va optar per una solució política i financera en lloc de geogràfica.

El 1529 es signa el Tractat de Saragossa, on es fixa directament una xifra arbitrària (les 297,5 llegües a l'est de les Moluques) i Castella empenyora/ven els seus drets a Portugal per 350.000 ducats d'or, deixant en l'aire la resolució científica real d'aquell meridià.